

Предизвикателства и перспективи пред младежката заетост

Темата за младежката заетост, или както е по-често коментирана младежка безработица е особено дискутирана и сред най-актуалните проблеми, както за страната така и за Европа като цяло. Тревожната статистика показва увеличение на младежката безработица до 24.7%, като трябва да се уточни, че това са само лицата между 18 и 29 години, които активно търсят работа.

Причините за тревожната статистика и още по-мрачните прогнози на експерти (по сегашни данни младежката безработица е три пъти по-висока от официалната за страната и се очаква повишение на този показател) са комплексни, но могат да се обособят в следните групи:

1) Недостатъчно добре насочена образователна система:

Образователната система в сегашния си вид не съумява да подготви достатъчно бъдещите кадри. Основно се набляга на преподаването на теоретични знания и тяхното запомняне и донякъде механично възпроизвеждане, без да се посочват причинно-следствени връзки между отделните факти и приложението им в реалния живот. На много ниско ниво е взаимодействието между училища и университети от една страна и работодатели от друга за договаряне на стажове, обучения и практики като част от обучителния процес. Липсва достатъчно подготовка по отношение на социална ориентация и бъдещо кариерно развитие на младите хора. Друг сериозен недостатък е, че често образованието, получено от различни учебни заведения не удовлетворява очакванията на бизнеса, което принуждава работодателите да предпочитат хора със стаж, обезценявайки до голяма степен постиженията в учебната система. Особено потърпевши са младите хора със средно образование, които най-често са принудени на нерегламентирани условия на труд, ниско заплащане и ощетяване от осигуровки. Голям процент от безработните младежи са завършили ВУЗ и имат квалификационна степен магистър или бакалавър, но няма търсене на толкова голям брой специалисти в определени области, за сметка на завишено търсене на специалисти в други. Образованието, предоставени от ВУЗ у нас в много случаи се оказва недостатъчно за изискванията на бизнес средите, било поради остарели методики на обучение, липса на материално-техническа база или несвързване на постижения в научните среди с частния бизнес.

2) Емиграция на голяма част от добре подготвените млади специалисти

Липсата на цялостна политика за осигуряване професионално развитие и растеж отказва много от младите хора да търсят работа в България.

3) Липса на достатъчна инициативност от страна на младите хора:

За младите хора у нас често решаването на проблема със заетостта се очаква да се извършва изцяло от външни органи без тяхното дейно участие. Липсата на възпитание на труд като основна морална ценност и начин човек да бъде полезен на обществото, се оказва пагубна за инициативността и предприемачеството на младежите в България. Не се участва дейно в политическия и социалния живот на страната от тази група, поради набор от причини, основни от които са отчаяние от сегашно състояние, нежелание за промяна с цената на лични средства и усилия и променена ценностна система.

4) Недостатъчно насърчаване от страна на държавата за наемане на младежи

5) Неодстатъчна гъвкавост и разбиране от страна на работодателите към младежката заетост, както и чести нарушения на трудови условия

Всички тези фактори водят до омагьосан кръг в младежката безработица – малдежите не могат да започнат работа, поради липса на стаж и не могат да натрупат стаж поради липса на работа. Поседиците от този негативен цикъл са неблагоприятни както в икономическо, така и в психологическо отношение към малдежите, попаднали в него. Липсата на работа и съответно доходи води до загуба на самочувствие, самоуважение и перспектива. Дори намерили работа, като най-неопитни, младежите са с потенциално най-висок риск от бъдещо съкращение. Това кара младите да се чувстват объркани и излъгани и често изпадат в апатия, депресии и нежелание за социализиране. Много често страхът и несигурността прерастват в агресия, което води до увеличаване на престъпленията, извършени от младите. Друг вид реакция на създадения проблем е емиграцията, която заплашва и без това отицателната демографска тенденция и може да доведе до демографски срив в годините напред.

Решаването на проблема с младежката безработица изисква целенасочено и дълготрайно провеждане на държавна политика. Трудностите пред младежката заетост и интегрирането им в обществото биха намалели при:

1) Ефективна промяна на образователната система

Образователна система, насърчаваща индивидуалността и предприемчивостта на отделните ученици и студенти, съобразена към съвременните изисквания на трудовия пазар. Подготовка както за навлизането в трудови взаимоотношения, така и към непрекъснато доусъвършенстване и повишаване на квалификацията с

цел адаптивност към променящите се изисквания. Необходимо е да се насърчават проекти за връзки между образователните заведения и частни фирми/държавни администрации с цел провеждане на обучения и стажове, помагачи и на двете страни на трудови отношения да вземат оптимално решение при избор на кариера/работник. Държавно регулиране на местата – държавна поръчка след консултации с водещи фирми в различни браншове, като заедно държавата и частния сектор да заявят необходим брой експерти, което би допринесло до по-различно използване на наличния трудов ресурс и по-висока реална стойност на придобитата квалификационна степен. По-висока степен на сътрудничество между ВУЗ и специализирани фирми при работа по мащабни проекти, включващи студентско участие.

2) Стимулиране особено на частните фирми да наемат младежи

Стимулирането към работодателите може да се извърши в две насоки. Първоначално да се облекчи процедурата за наемане на младежи, особено ненавършили пълнолетие, но в трудоспособна възраст, като облекчената административна процедура значително би подобрила шансовете на младите кандидати за работа. Основно стимулиране може да стане чрез финансови стимули и облекчения на работодателя към държавата, като отпуснатите средства се контролират да служат за повишение квалификацията на наетите служители, които съответно да бъдат обвързани със срочен договор, гарантиращ възвръщаемост на инвестицията от страна на предприемача.

3) Регулиране на работодателите за съвместно спазване условията на труд и коректно осигуряване на персонала

4) Обособяване на по-висок брой работни места с възможност за плаващо работно време поради необходимостта на млади семейства да се грижат за деца

5) Създаване на ефективно действащи младежки организации, клубове по интереси и бюра за професионална ориентация, съдействащи на младежите да бъдат интегрирани в обществото като пълноценни граждани.

6) Премахване на порочни практики, пречещи за нормално протичане на пазарни механизми – корупция, лобизъм и др.

Младежката заетост трябва да е приоритетна задача, решаването на която изисква усилия от всички страни, за да може всеки млад човек с възможности, желание и труд да изгради себе си, семейството си, обществото, а с това и държавата.